Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
PEDRA CRUZ VILLALÓNA
přednesené dne 23. dubna 2015 [1]

Věc C-110/14

Horațiu Ovidiu Costea
proti
SC Volksbank România SA

[Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Judecătoria Oradea (Rumunsko)]

„Ochrana spotřebitelů — Pojem spotřebitele ve smyslu čl. 2 písm. b) směrnice 93/13/EHS — Smlouva o úvěru uzavřená fyzickou osobou, která vykonává povolání advokáta — Úvěr zajištěný nemovitostí ve vlastnictví advokátní kanceláře dlužníka — Vliv znalostí a povolání na postavení spotřebitele — Určení účelu úvěru — Smlouvy mající dvojí určení ve smyslu bodu 17 odůvodnění směrnice 2011/83/EU — Vliv vedlejší smlouvy na hlavní smlouvu“

1. Tato předběžná otázka, položená Judecătoria Oradea (Rumunsko), poskytuje Soudnímu dvoru příležitost vyslovit se k pojmu spotřebitele ve smyslu čl. 2 písm. b) směrnice Rady 93/13/EHS [2] ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách (dále jen „směrnice“), podle něhož je „spotřebitelem“ fyzická osoba, která ve smlouvách, na které se vztahuje tato směrnice, jedná pro účely, které nespadají do rámce její obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání.

2. Přestože se pojem spotřebitele stal předmětem soudního výkladu v různých oblastech unijního práva, dosud se mu v judikatuře nedostalo vyčerpávajícího vysvětlení ve specifickém rámci směrnice [3], jejíž výklad je požadován v projednávané věci. Tato věc konkrétně vykazuje zvláštnost v tom, že zpochybňuje postavení spotřebitele u odborníka v oboru práva ve vztahu k uzavírání smlouvy o úvěru, zajištěném nemovitostí, jež je ve vlastnictví jeho samostatné advokátní kanceláře. Vyvstává tak na jedné straně otázka vlivu zvláštních schopností a znalostí určité osoby na její postavení spotřebitele a na druhé straně otázka vlivu role, kterou tato osoba hraje ve vedlejší záruční smlouvě, na její postavení spotřebitele v hlavní smlouvě o úvěru.

1 — Původní jazyk: španělština.

2 — Úř. věst. L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288.

3 — Soudní dvůr již vyložil tento pojem ve vztahu k této směrnici v rozsudku Cape a Idealservice MN RE (C-541/99 a C-542/99, EU:C:2001:625).

I – **Právní rámec**

A – *Unijní právo*

3. Body 5, 10 a 16 odůvodnění směrnice mají následující znění:

„(5) vzhledem k tomu, že obecně vzato, spotřebitelé v jednom státě neznají právní předpisy, které v jiných členských státech platí pro smlouvy o prodeji zboží nebo o poskytování služeb; že tato neznalost je může odradit od přímého objednávání zboží nebo služeb v jiném členském státě;

[…]

(10) vzhledem k tomu, že účinnější ochrany spotřebitele lze dosáhnout přijetím jednotných právních předpisů v oblasti nepřiměřených podmínek [zneužívajících klauzulí]; že takové přepisy by se měly vztahovat na všechny smlouvy uzavírané mezi prodávajícími nebo poskytovateli a spotřebiteli; že z působnosti této směrnice musí být vyňaty mimo jiné pracovní smlouvy, smlouvy týkající se dědického práva, smlouvy týkající se rodinného práva a smlouvy týkající se zřizování a organizace společností nebo dohod o sdružení fyzických osob;

[…]

(16) vzhledem k tomu, že posouzení nepřiměřeného charakteru podmínek [zneužívajícího charakteru klauzulí] podle zvolených obecných kritérií, zejména v činnostech prodeje nebo poskytování, které mají veřejnoprávní povahu a které poskytují kolektivní služby se zohledněním solidarity mezi uživateli, musí být doplněno o prostředek k celkovému hodnocení různých dotčených zájmů; že to staví do popředí požadavek přiměřenosti [dobré víry]; že při posuzování přiměřenosti [dobré víry] musí být brán zvláštní ohled na sílu vyjednávacích pozic stran, na to, zda měl spotřebitel nějakou pohnutku k tomu, aby souhlasil s podmínkou [klauzulí], a zda zboží bylo dodáno nebo služby poskytnuty na zvláštní objednávku spotřebitele; že požadavek přiměřenosti [dobré víry] může být uspokojen prodávajícím nebo poskytovatelem, jestliže jedná poctivě a přiměřeně [spravedlivě] s druhou stranou, jejíž oprávněné zájmy musí vzít v úvahu“.

4. Článek 1 odst. 1 směrnice stanoví, že účelem tohoto předpisu je „sblížit právní a správní předpisy členských států týkající se nepřiměřených podmínek [zneužívajících klauzulí] ve smlouvách uzavíraných mezi prodávajícím zboží nebo poskytovatelem služeb a spotřebitelem“.

5. Článek 2 směrnice obsahuje definici pojmů spotřebitele a prodávajícího nebo poskytovatele. Podle tohoto ustanovení „[se] pro účely této směrnice rozumí:

[…]

b) ‚spotřebitelem‘ fyzická osoba, která ve smlouvách, na které se vztahuje tato směrnice, jedná pro účely, které nespadají do rámce její obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání;

c) ‚prodávajícím nebo poskytovatelem‘ fyzická nebo právnická osoba, veřejnoprávně nebo soukromoprávně vlastněná, která ve smlouvách, na které se vztahuje tato směrnice, jedná pro účely související s její obchodní nebo výrobní činnosti nebo povoláním.“

B – *Rumunské právo*

6. Článek 2 zákona č. 193/2000 o zneužívajících klauzulích ve spotřebitelských smlouvách (*Legea privind clauzele abuzive din contractele încheiate între comercianți și consumatori*), ve znění platném ke dni uzavření smlouvy o úvěru dotčené ve věci v původním řízení, zní:

„1. Spotřebitelem se rozumí jakákoli fyzická osoba nebo skupina fyzických osob tvořících sdružení, která na základě smlouvy spadající do působnosti tohoto zákona jedná pro účely, které nespadají do rámce její obchodní, průmyslové nebo výrobní, řemeslné nebo odborné činnosti.

2. Obchodníkem se rozumí jakákoli fyzická nebo oprávněná právnická osoba, která na základě smlouvy spadající do působnosti tohoto zákona jedná v rámci své obchodní, průmyslové nebo výrobní, řemeslné nebo odborné činnosti, jakož i kdokoli jiný, kdo jedná za stejným účelem, jménem a na účet této osoby.“

II – **Spor v původním řízení a předběžná otázka**

7. Projednávaná předběžná otázka vyvstává v rámci občanskoprávního sporu mezi Horațiem Ovidiem Costeou jako žalobcem a společností SC Volksbank România SA (dále jen „Volksbank“) jako žalovanou; jeho předmětem je určovací žaloba podaná k Judecătoria Oradea (Rumunsko), občanskoprávnímu soudu prvního stupně.

8. Žalobce H. O. Costea je aktivní advokát, který vykonává praxi v oblasti obchodního práva. V roce 2008 H. O. Costea uzavřel se společností Volksbank smlouvu o úvěru (dále jen „sporná smlouva“). Jak vyplývá z předkládacího usnesení, tato smlouva byla rovněž uzavřena se samostatnou advokátní kanceláří „Costea Ovidiu“ v postavení ručitele hypotéky. V den uzavření smlouvy o úvěru byla totiž uzavřena také smlouva, jíž samostatná advokátní kancelář „Costea Ovidiu“ jako vlastník nemovitosti dohodla se společností Volksbank záruku za splacení výše zmíněného úvěru (dále jen „záruční smlouva“). Advokátní kancelář „Costea Ovidiu“ byla pro daný účel zastoupena H. O. Costeou. Právě díky této skutečnosti se banka dozvěděla o povolání dlužníka.

9. Dne 24. května 2013 podal H. O. Costea proti společnosti Volksbank žalobu, jež je předmětem sporu v původním řízení, a domáhal se určení zneužívajícího charakteru klauzule o rizikovém poplatku zakotvené v bodě 5 písm. a) smlouvy o úvěru [4], jakož i vrácení částek vybraných bankou na tomto základě. Horațiu Ovidiu Costea odůvodňuje svá tvrzení svým postavením spotřebitele a dovolává se ustanovení zákona č. 193/2000, jímž byla do rumunského práva provedena směrnice. Horațiu Ovidiu Costea se zejména domnívá, že klauzule o rizikovém poplatku nebyla sjednána, nýbrž jednostranně uložena bankou. Z toho žalobce dovozuje zneužívající charakter klauzule a nadto se domnívá, že hypoteční zajištění úvěru toto riziko vyloučilo. Ani obsah klauzule, ani její případný zneužívající charakter nejsou v předkládacím usnesení rozebrány [5].

4 — Z dokladů uvedených v usnesení vyplývá, že se jedná o klauzuli obsaženou v oddíle „zvláštní podmínky“ smlouvy a nazvanou „rizikový poplatek“, že tento poplatek odpovídá 0,22 ze zůstatku úvěru a musí být placen měsíčně k určenému dni splatnosti po celou dobu platnosti úvěru.

5 — Praxe společnosti Volkbank uvádět ve smlouvách o úvěru klauzule o rizikovém poplatku byla předmětem několika věcí projednávaných Soudním dvorem. V rozsudku SC Volksbank România (C-602/10, EU:C:2012:443) Soudní dvůr stanovil, že směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (Úř. věst. L 133, s. 66) musí být vykládána v tom smyslu, že nebrání tomu, aby vnitrostátní opatření (v onom případě mimořádné nařízení vlády č. 50/2010, *Monitorul Oficial al României*, část I, č. 389, ze dne 11. června 2010), jehož cílem je provést tuto směrnici, zahrnulo do své věcné působnosti úvěrové smlouvy, jejichž předmětem je poskytnutí úvěru zajištěného nemovitostí, i když jsou takové smlouvy výslovně vyloučeny z věcné působnosti uvedené směrnice. Rumunské soudy položily předběžné otázky v pěti dalších věcech, které však byly následně vyškrtnuty po zpětvzetí předběžné otázky [usnesení SC Volksbank România (C-47/11, EU:C:2012:572); SC Volksbank România (C-571/11, EU:C:2012:726); SC Volksbank România (C-108/12, EU:C:2013:658), SC Volksbank România, C-123/12, EU:C:2013:460, a SC Volksbank România (C-236/12, EU:C:2014:241)]. V rozsudku Matei (C-143/13, EU:C:2015:127) měl Soudní dvůr příležitost vyložit čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 ve vztahu k některým klauzulím, které jsou obsaženy ve smlouvách o úvěru uzavřených mezi prodávajícím zboží nebo poskytovatelem služeb a spotřebiteli, které stanoví „rizikový poplatek“.

10. Jelikož Judecătoria Oradea dospěl k závěru, že pro vydání rozhodnutí ve sporu v původním řízení je nezbytné přistoupit k výkladu čl. 2 písm. b) směrnice, položil Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Musí být čl. 2 písm. b) směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách pro účely definice pojmu ‚spotřebitel' vykládán v tom smyslu, že do tohoto pojmu zahrnuje, nebo z něj naopak vylučuje fyzickou osobu, která vykonává povolání advokáta a uzavře s bankou smlouvu o úvěru, aniž byl v této smlouvě upřesněn účel úvěru, přičemž v jejím rámci je jako ručitel hypotéky uvedena advokátní kancelář dotyčné fyzické osoby?"

11. Písemná vyjádření v řízení před Soudním dvorem předložila společnost SC Volksbank România, rumunská vláda, italská vláda, nizozemská vláda a Evropská komise. Na jednání, konaném dne 28. ledna 2015, byli účastníci vyzváni, aby soustředili svá tvrzení na vliv vedlejší záruční smlouvy na postavení spotřebitele a na užitečnost pokynů týkajících se smluv majících dvojí účel, obsažených v bodě 17 odůvodnění směrnice 2011/83/EU[6], pro projednávanou věc. Ústní vyjádření přednesli H. O. Costea, rumunská vláda a Evropská komise.

III – **Úvodní poznámky**

12. Úvodem je třeba upozornit na to, že zatímco v předkládacím usnesení vnitrostátní soud uvádí, že ve znění smlouvy není upřesněn účel úvěru, rumunská vláda i Komise v písemných vyjádřeních zdůraznily skutečnost, že sporná smlouva obsahuje klauzuli určenou k vymezení předmětu této smlouvy, v níž je uvedeno, že úvěr byl poskytnut k „pokrytí běžných osobních výdajů". Tato skutečnost není společností Volksbank zpochybňována a na jednání byla H. O. Costeou potvrzena.

13. V tomto ohledu se navzdory tomu, že vnitrostátní soud pokládá otázku s odkazem na situaci, v níž není upřesněn účel úvěru, domnívám, že rozpor mezi předkládacím rozhodnutím a vyjádřeními předloženými Soudnímu dvoru nemůže představovat překážku tomu, aby Soudní dvůr poskytl užitečnou odpověď na položenou předběžnou otázku.

14. Z ustálené judikatury totiž vyplývá, že na otázky týkající se výkladu unijního práva položené vnitrostátním soudem ve skutkovém a právním rámci, který tento soud vymezí v rámci své odpovědnosti a jehož správnost nepřísluší Soudnímu dvoru ověřovat, se vztahuje domněnka relevance. Soudní dvůr může odmítnout rozhodnutí o předběžné otázce položené vnitrostátním soudem pouze tehdy, je-li zjevné, že výklad unijního práva nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jedná-li se o hypotetický problém, nebo také nedisponuje-li Soudní dvůr skutkovými či právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny[7].

15. Na druhé straně, pokud jde konkrétně o údajné mezery a nesprávná skutková zjištění obsažené v předkládacím rozhodnutí, podle ustálené judikatury není na Soudním dvoru, nýbrž na vnitrostátním soudu, aby zjistil skutečnosti, které vedly ke sporu, a vyvodil z nich důsledky pro rozhodnutí, které má vydat[8].

6 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/83 ze dne 25. října 2011 o právech spotřebitelů, kterou se mění směrnice Rady 93/13/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES a zrušuje směrnice Rady 85/577/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES (Úř. věst. L 304, s. 64).

7 — Viz z mnoha jiných rozsudek Melki a Abdeli (C-188/10 a C-189/10, EU:C:2010:363), bod 27, jakož i citovaná judikatura.

8 — Viz například rozsudky Traum (C-492/13, EU:C:2014:2267), bod 19, a PreussenElektra (C-379/98, EU:C:2001:160), bod 40.

16. V projednávané věci vyvstává předběžná otázka v rámci konkrétního sporu, jehož rozhodnutí závisí na výkladu pojmu spotřebitele obsaženého ve směrnici. Předkládací usnesení také poskytuje dostatečné poznatky k tomu, aby Soudní dvůr mohl vnitrostátnímu soudu podat užitečnou odpověď.

IV – **Analýza**

17. Se zřetelem k různým poznatkům relevantním pro to, aby mohla být poskytnuta užitečná odpověď na předběžnou otázku položenou předkládajícím soudem, na které se soustředila rovněž vyjádření účastníků, bude analýza zahrnovat přezkum pojmu spotřebitele ve směrnici, jakož i vlivu jiných souvislostí na tento pojem, jako jsou odkaz na smlouvy mající dvojí určení obsažený ve směrnici 2011/83 a vztah mezi hlavní smlouvou (smlouvou o úvěru) a záruční smlouvou.

A – *Pojem spotřebitele ve směrnici 93/13/EHS*

18. Pojem „spotřebitel“ se objevuje průřezově v mnoha oblastech unijního práva, nad rámec specifických instrumentů pro sbližování právních předpisů určených na ochranu spotřebitelů, jako jsou oblast práva hospodářské soutěže[9], soudní spolupráce v občanských věcech[10], společná zemědělská politika a společná rybářská politika[11], jakož i v jiných oblastech, v nichž existují opatření ke sbližování právních předpisů[12]. V tomto ohledu ani četné instrumenty sekundárního práva určené na ochranu spotřebitelů nenabízejí jednoznačné pojetí pojmu spotřebitele[13]. Jedná se tudíž o pojem, jenž je přítomen v mnoha sférách normativní činnosti Unie, ale jehož konkrétní obrysy nejsou stanoveny v primárním právu[14] a jehož potenciál jako kategorie pro identifikaci určitých subjektů není monolitický, nýbrž se mění prostřednictvím každého jednotlivého relevantního instrumentu sekundárního práva. Pojem „spotřebitel“ není předmětem jednotné úpravy ve všech instrumentech, které patří do různých právních oblastí a mají různé cíle: jedná se o operativní a dynamický pojem, který je definován prostřednictvím odkazů na obsah dotčeného zákonodárného aktu[15].

19. V projednávané věci je Soudní dvůr žádán o výklad pojmu spotřebitele v rámci směrnice 93/13. Ke splnění tohoto úkolu je zřejmé, že výchozím bodem musí být doslovné znění čl. 2 písm. b) směrnice, který upřesňuje definici spotřebitele.

9 — Článek 102 písm. b) SFEU a čl. 107 odst. 2 písm. a) SFEU.

10 — Bruselská úmluva o soudní příslušnosti a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32; konsolidované znění Úř. věst. C 27, s. 1), článek 13, a nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42), článek 15.

11 — Článek 39 odst. 1 písm. c) SFEU a čl. 40 odst. 2 SFEU.

12 — Viz například směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (směrnice o elektronickém obchodu) (Úř. věst. L 178, s. 1; Zvl. vyd. 13/25, s. 399).

13 — Pojem „spotřebitel“ však byl definován podobným, byť nikoli shodným, způsobem v určitých instrumentech, jako jsou směrnice Rady 85/577/EHS ze dne 20. prosince 1985 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory (Úř. věst. L 372, s. 31; Zvl. vyd. 15/01, s. 262) a směrnice Evropského parlamentu a Rady 97/7/ES ze dne 20. května 1997 1997 o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku (Úř. věst. L 144, s. 19; Zvl. vyd. 15/03, s. 319), zrušené směrnicí 2011/83/EU, jakož i ve směrnici Rady 90/314/EHS ze dne 13. června 1990 o souborných službách pro cesty, pobyty a zájezdy (Úř. věst. L 158, s. 59; Zvl. vyd. 13/10, s. 132) a ve směrnici Evropského parlamentu a Rady 2005/29/ES ze dne 11. května 2005 o nekalých obchodních praktikách vůči spotřebitelům na vnitřním trhu (Úř. věst. L 149, s. 22). Posledně zmíněná směrnice navíc vychází z pojmu „průměrný spotřebitel“, který „má dostatek informací a je v rozumné míře pozorný a opatrný, s ohledem na sociální, kulturní a jazykové faktory (…)“, jak vykládá Soudní dvůr (bod 18 odůvodnění). Ke srovnání pojmu spotřebitele v různých instrumentech viz M. Ebers, „The notion of ‚consumer‘“, v *Consumer Law Compendium*, www.eu-consumer-law.org.

14 — K různým funkcím pojmu „spotřebitel“ a širokému smyslu, jenž musí být dán tomuto pojmu v souladu s jeho funkcí v některých článcích Smlouvy, viz K. Mortelmans a S. Watson, „The Notion of Consumer in Community Law: A Lottery?“, v J. Lonbay (uspoř.), *Enhancing the Legal Position of the European Consumer*, BIICL, 1996, s. 36 až 57.

15 — M. Tenreiro, „Un code de la consommation ou un code autour du consommateur? Quelques réflexions critiques sur la codification et la notion du consommateur“, v L. Krämer, H.-W. Micklitz a K. Tonner (uspoř.), *Law and diffuse Interests in the European Legal Order. Liber amicorum Norbert Reich*, s. 349.

20. Z uvedeného ustanovení vyplývá, že jak pro definici spotřebitele, tak pro definici prodávajícího nebo poskytovatele je relevantní rámec, v němž se odehrává jednání jednotlivce. Článek 2 písm. b) směrnice stanoví, že spotřebitelem je „fyzická osoba, která ve smlouvách, na které se vztahuje tato směrnice, *jedná* pro účely, které nespadají do rámce její obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání“. Naproti tomu podle čl. 2 písm. c) prodávajícím nebo poskytovatelem je „fyzická nebo právnická osoba […], která ve smlouvách, na které se vztahuje tato směrnice, *jedná* pro účely související s její obchodní nebo výrobní činnosti nebo povoláním“.

21. K tomu judikatura Soudního dvora zdůraznila, že rozdíl mezi pojmem „prodávající“ nebo „kupující“ a pojmem „spotřebitel“ nepůsobí zcela symetrickým způsobem (ne všechny osoby, které nemohou být považovány za prodávající nebo kupující, jsou spotřebiteli), neboť za spotřebitele ve smyslu článku 2 směrnice zejména nemohou být považovány právnické osoby [16]. Ve věci v původním řízení je nepochybné, že H. O. Costea uzavřel smlouvu o úvěru jako fyzická osoba, nikoli jako zástupce své advokátní kanceláře.

22. Zpochybnění postavení H. O. Costey jako spotřebitele, které odůvodňuje předběžnou otázku, vychází ze skutečnosti, že H. O. Costea je povoláním advokát. Všichni účastníci, kteří předložili písemné a ústní vyjádření, s výjimkou společnosti Volksbank, se domnívají, že povolání vykonávané fyzickou osobou nemá vliv na posouzení, zda určitá osoba může být považována za spotřebitele ve smyslu čl. 2 písm. b) směrnice. Společnost Volksbank naproti tomu uvádí, že k tomu, aby bylo možno určitou osobu považovat za spotřebitele, je vedle posouzení, zda je splněno objektivní kritérium, vyplývající z doslovného znění čl. 2 písm. b) směrnice, nutné zvážit subjektivní kritérium spojené s cílem směrnice chránit spotřebitele jako slabší stranu, která obvykle nezná zákonná ustanovení. Podle společnosti Volksbank tedy domněnka, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení, může být vyvrácena, pokud se ukáže, že je dotyčný sám vybaven zkušenostmi a informacemi ke své ochraně.

23. Se zřetelem k doslovnému znění čl. 2 písm. b) směrnice vykládanému systematicky se zbývajícími ustanoveními tohoto předpisu a ve světle soudního výkladu pojmu spotřebitele v jiných instrumentech unijního práva se domnívám, že argumentaci společnosti Volksbank nelze přijmout.

24. Ve skutečnosti se ústřední aspekt pojmu „spotřebitel“, jak je definován v tomto předpise, týká jasně vymezitelného kritéria: postavení, které smluvní strana zaujímá při dotčeném právním jednání. V tomto smyslu, jak již bylo zdůrazněno v rozsudku Asbeek Brusse a de Man Garabito, je třeba vzít v úvahu skutečnost, že směrnice „definuje smlouvy, na které se vztahuje, prostřednictvím odkazu na určitou vlastnost smluvních stran podle toho, zda jednají v rámci své podnikatelské činnosti či nikoli“ [17].

25. Důraz na rámec činnosti, v němž se odehrává dotčená operace, jako určujícího kritéria postavení spotřebitele je navíc potvrzen judikaturou Soudního dvora k jiným instrumentům v oblasti ochrany spotřebitelů, které obsahují definice pojmu spotřebitele podobné definici v čl. 2 písm. b) směrnice. V rozsudku Di Pinto [18] při výkladu pojmu spotřebitele v rámci směrnice 85/577/EHS [19] Soudní dvůr zdůraznil, že kritérium pro uplatnění ochrany spočívá právě ve vazbě, jež spojuje transakce, které byly předmětem návštěv podnikatelů v jejich bydlišti s cílem vyzvat k uzavření smlouvy o reklamě týkající se prodeje obchodního majetku, s podnikatelskou činností podnikatele, takže pouze on mohl usilovat o uplatnění směrnice, pokud operace, kvůli níž byl navštíven, překračovala rámec jeho podnikatelské činnosti [20].

16 — Rozsudek Cape a Idealservice MN RE (C-541/99 a C-542/99, EU:C:2001:625), bod 16.

17 — C-488/11, EU:C:2013:341, bod 30.

18 — C-361/89, EU:C:1991:118.

19 — Směrnice zrušená směrnicí 2011/83/EU, jejíž článek 2 definoval „spotřebitele“ jako „[jakoukoli fyzickou osobu], která v transakcích spadajících do oblasti působnosti této směrnice jedná za účelem, který nelze považovat za jeho podnikatelskou činnost nebo výkon povolání“.

20 — Rozsudek Di Pinto (C-361/89, EU:C:1991:118), bod 15.

26. Doslovné znění směrnice a judikatura, která vykládá jak tento instrument, tak směrnici 85/577, zřejmě volí současně objektivní a funkční pojetí spotřebitele: ve vztahu k určité osobě se tudíž nejedná o podstatnou a neměnnou kategorii [21], nýbrž naopak o vlastnost, kterou lze posoudit v závislosti na postavení, v němž se určitá osoba nachází při konkrétním právním jednání nebo operaci mezi mnoha takovými, které může ve svém běžném životě provádět. Jak zdůraznil generální advokát Mischo ve věci Di Pinto s odkazem na pojem spotřebitele v článku 2 směrnice 85/577, osoby uvedené v tomto ustanovení „nejsou definovány abstraktně, nýbrž podle toho, co konkrétně dělají", takže jedna a tatáž osoba v různých situacích může někdy vystupovat v postavení spotřebitele a jindy v postavení prodávajícího nebo poskytovatele [22].

27. Toto pojetí spotřebitele jako aktéra určitého právního jednání, které spojuje současně a podle situace jak objektivní, tak funkční prvky, se potvrzuje rovněž v rámci Bruselské úmluvy, tedy v oblasti, v níž byl pojem spotřebitele také předmětem výkladu Soudního dvora, třebaže jak bude dále uvedeno, při výkladu směrnice je třeba analogii upřesnit se zřetelem k rozdílům v předmětu obou předpisů. V rozsudku Benincasa [23] Soudní dvůr rozhodl, že pro určení, zda osoba jedná jako spotřebitel, „je třeba se odvolat na postavení této osoby v určité smlouvě, s ohledem na povahu a účel této smlouvy, a nikoli na subjektivní postavení této osoby. […] [j]edna a tatáž osoba může být pokládána za spotřebitele v rámci některých transakcí a za hospodářský subjekt v rámci jiných transakcí [24]".

28. V konečném důsledku se jedná o *objektivní a funkční* pojem, jehož naplnění závisí na *jediném kritériu*: uskutečnění právního jednání zejména mimo rámec obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání. Jak totiž zdůraznila rumunská vláda, směrnice nestanoví žádné dodatečné kritérium pro určení postavení spotřebitele. Navíc se jedná o pojem, který je definován *situačním* způsobem, tedy ve vztahu ke konkrétnímu právnímu jednání [25]. Není proto možné u žádné osoby vyloučit možnost, že bude vystupovat v postavení spotřebitele ve vztahu ke smlouvě, která se nachází mimo rámec její obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání, na základě jejích obecných znalostí nebo povolání, nýbrž je třeba se zabývat výlučně jejím postavením ve vztahu ke konkrétní právní operaci.

29. Tento závěr není vyvrácen tvrzeními společnosti Volksbank založenými na cíli směrnice s odkazem zejména na různé body odůvodnění této směrnice [26]. Se zřetelem k systematickému vnímání směrnice je jisté, že pojmy zranitelnosti a nerovnosti v podmínkách jak z hlediska vyjednávací síly, tak úrovně informovanosti představují *ratio legis* směrnice, neboť se vychází z reality, kdy spotřebitel přistupuje na podmínky již vyhotovené prodávajícím nebo poskytovatelem, aniž může ovlivnit jejich obsah [27]. Tyto myšlenky zranitelnosti a nerovnosti, které obecně stojí na pozadí veškerého práva ochrany spotřebitelů na úrovni Unie [28], se však neprojevily jako nezbytné podmínky v normativním ukotvení pojmu „spotřebitel" prostřednictvím jeho definice v pozitivním právu. Ani definice spotřebitele, ani žádné jiné ustanovení směrnice nepodmiňují vznik postavení spotřebitele v konkrétním případě nedostatkem znalosti, dezinformovaností nebo skutečně nerovným postavením.

21 — Slovy generálního advokáta Jacobse, „[n]eexistuje osobní status spotřebitele nebo ne-spotřebitele; bere se v úvahu postavení, v jakém byl zákazník při uzavírání konkrétní smlouvy". Stanovisko ve věci Gruber (C-464/01, EU:C:2004:529), bod 34.

22 — Stanovisko generálního advokáta Mischa ve věci Di Pinto (C-361/89, EU:C:1990:462), bod 19. V této věci generální advokát navrhoval, aby podnikatelé, kteří přijímají návštěvu za účelem prodeje svého obchodního majetku, požívali postavení spotřebitele. Soudní dvůr tento názor nesdílel.

23 — C-269/95, EU:C:1997:337.

24 — Tamtéž, bod 16. Závěrem Soudní dvůr rozhodl, že „žalobce, který uzavřel smlouvu pro účely výkonu nikoli současné, ale budoucí podnikatelské činnosti, nemůže být považován za spotřebitele", bod 19. V témže smyslu se vyslovil generální advokát, když uvedl, že „(…) právě dotčená činnost – a zdůrazňuji, že nikoli předchozí osobní postavení subjektu – je faktorem, který článek 13 Bruselské úmluvy zohledňuje při stanovení zvláštního režimu v oblasti soudní příslušnosti pro určité smlouvy". Stanovisko generálního advokáta Ruiz-Jaraba Colomera ze dne 20. února 1997, bod 49.

25 — F. Denkinger, *Der Verbraucherbegriff*, De Gruyter Recht, Berlín, 2007, s. 287 a násl.

26 — Zejména body 4 až 6, 8 až 10, 12, 16 a 24 odůvodnění.

27 — Rozsudky Asbeek Brusse a de Man Garabito (C-488/11, EU:C:2013:341), bod 31, a Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349), bod 39, jakož i citovaná judikatura.

28 — K tomu viz „Předběžný program Evropského hospodářského společenství pro politiku ochrany a informovanosti spotřebitele" z roku 1975 (Úř. věst. C 92, s. 1) a rezoluce Rady ze dne 19. května 1981 o druhém programu Evropského hospodářského společenství pro politiku ochrany a informovanosti spotřebitele (Úř. věst. C 133, s. 1).

30. Možnost zpochybnit v každém konkrétním případě postavení spotřebitele na základě poznatků týkajících se zkušenosti, studia, povolání nebo dokonce inteligence spotřebitele by totiž šla proti užitečnému účinku směrnice. Zejména advokáti (nebo vysokoškolsky vzdělaní právníci, jakož i jiní prodávající nebo poskytovatelé) by zůstali bez ochrany v mnoha aspektech soukromoprávních vztahů. Jak zdůrazňuje rumunská vláda, ani když může být úroveň znalostí dotyčné osoby srovnatelná s úrovní věřitele, nemá to vliv na skutečnost, že její vyjednávací síla je stejná jako síla kterékoli jiné fyzické osoby vůči prodávajícímu nebo poskytovateli.

31. Je sice pravda, že Soudní dvůr ve věci Šiba [29] dospěl k závěru, že „advokáti […] disponují vysokou úrovní odborných znalostí, kterou spotřebitelé nezbytně nemají“ [30]. Tyto úvahy se však vztahují k situaci, v níž dotyčný advokát „v rámci profesní činnosti poskytuje za úplatu právní službu ve prospěch fyzické osoby, která jedná pro soukromé účely“, a je tudíž prodávajícím nebo poskytovatelem ve smyslu čl. 2 písm. c) směrnice [31].

32. Stejně tak by výklad, který navrhuje společnost Volksbank, vedl k odmítnutí postavení spotřebitele u všech osob, které by v okamžiku uzavírání smlouvy využily právní pomoci nebo profesní pomoci jiného druhu [32].

33. Současně Soudní dvůr odmítl vliv znalostí nebo konkrétní situace dotyčné osoby v oblastech odlišných od působnosti směrnice, když nebyla splněna objektivní podmínka, aby šlo o činnost mimo rámec obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání dotyčné osoby. Stalo se tak ve vztahu ke směrnici 85/577, ohledně níž rozsudek Di Pinto ukazuje, že pokud osoba jedná v rámci podnikatelské činnosti nebo výkonu povolání, skutečný nedostatek znalostí v konkrétním případě nevyvrací její postavení prodávajícího nebo poskytovatele [33].

34. Závěrem se domnívám, že pojem „spotřebitel“ ve smyslu čl. 2 písm. b) směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách musí být vykládán v tom smyslu, že zahrnuje fyzickou osobu, která vykonává advokacii a uzavírá smlouvu o úvěru s bankou, přičemž navíc v rámci této smlouvy jako hypotéční záruka vystupuje nemovitost ve vlastnictví její samostatné advokátní kanceláře, pokud z důkazů, které má vnitrostátní soud k dispozici, vyplývá, že tato osoba jednala pro účely, které nespadají do rámce její obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání.

B – *Pojem „spotřebitel“ u smluv majících dvojí určení*

35. Nezávisle na předchozích úvahách považuji k odpovědi na projednávanou předběžnou otázku za užitečné posoudit takzvané „smlouvy mající dvojí určení“, zejména když se tato otázka týká výslovně smlouvy, v níž není upřesněn účel úvěru.

29 — C-537/13, EU:C:2015:14.

30 — Tamtéž, bod 23.

31 — Tamtéž, bod 24.

32 — K tomu je třeba připomenout, že Soudní dvůr v rozsudku Rampion a Godard (C-429/05, EU:C:2007:575), bod 65, rozhodl, že zastoupení advokátem nemá vliv na výklad čl. 11 odst. 2 směrnice Rady 87/102/EHS ze dne 22. prosince 1986 o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se spotřebitelského úvěru (Úř. věst. L 42, s. 48; Zvl. vyd. 15/01, s. 326), podle něhož může vnitrostátní soud toto ustanovení použít bez návrhu.

33 — Soudní dvůr tak dospěl k závěru, že „nejlogičtější je skutečně věřit, že průměrně bystrý obchodník zná hodnotu svého majetku a hodnotu každého jednotlivého úkonu, který jeho prodej vyžaduje, takže pokud přijme závazek, nemůže se tak stát nerozvážným způsobem a pouze pod vlivem překvapení“, rozsudek Di Pinto (C-361/89, EU:C:1991:118), bod 18.

36. Pro tento účel jak rumunská vláda, tak nizozemská vláda poukázaly na užitečnost rozsudku Gruber při určení, zda má H. O. Costea v projednávané věci postavení spotřebitele [34]. Evropská komise v písemném vyjádření, jakož i na jednání upozornila na relevanci bodu 17 odůvodnění směrnice 2011/83. Jak tento bod odůvodnění, tak rozsudek Gruber se v odlišných oblastech týkají smluv majících dvojí určení.

37. Kritéria pro určení, zda smlouva spadá do osobního nebo podnikatelského rámce, se liší v rozsudku Gruber a ve směrnici 2011/83. Jak bude dále uvedeno, domnívám se, že tím relevantním je za okolností projednávané věci kritérium směrnice 2011/83.

38. V rozsudku Gruber [35] se Soudní dvůr uchýlil k restriktivnímu výkladu pojmu „spotřebitel“ v situacích týkajících se smluv majících dvojí určení. Dotyčný výklad upřednostňuje kritérium okrajovosti: určitá osoba nemůže podléhat zvláštním pravidlům příslušnosti vztahujícím se na spotřebitele obsaženým v Bruselské úmluvě, „ledaže je podnikatelský účel natolik *okrajový*, že má zanedbatelnou úlohu v celkovém kontextu dotčené transakce, přičemž skutečnost, že nepodnikatelská stránka převažuje, nemá v tomto ohledu vliv“ [36]. Soudní dvůr v tomto kontextu také stanovil, že důkazní břemeno je věcí osoby, která má v úmyslu se dovolávat článků 13 až 15 úmluvy [37].

39. Bod 17 odůvodnění směrnice 2011/83 svým zcela odlišným zněním volí kritérium založené na převládajícím účelu: „pokud je […] v případě smluv majících dvojí účel smlouva uzavřena za účelem částečně spadajícím do rámce a částečně mimo rámec obchodní činnosti dané osoby a obchodní účel této činnosti je natolik okrajový, že nepřevažuje v celkovém kontextu dotčené transakce, tato osoba by rovněž měla být považována za spotřebitele“.

40. Zatímco tedy osobní rámec smlouvy podle kritéria okrajovosti podle rozsudku Gruber vyžaduje, aby podnikatelský účel byl tak slabý, že ho lze považovat za nevýznamný, směrnice 2011/83 volí vyrovnanější řešení skrze kritérium převládajícího účelu v celkovém kontextu smlouvy.

41. Jak uvedla Evropská komise na jednání, použití judikatury Gruber při výkladu směrnice je třeba přijímat s obezřetností. Judikatura Soudního dvora, která vykládá pojem „spotřebitel“ v rámci článku 13 Bruselské úmluvy i článku 15 nařízení č. 44/2001, totiž svědčí o restriktivním pojetí, nepochybně se zřetelem k tomu, že tato ustanovení představují výjimky z obecného pravidla pro určování příslušnosti založeného na místě bydliště žalovaného, a proto musí být vykládána striktně [38]. Restriktivní uplatnění pojmu „spotřebitel“ ve smlouvách majících dvojí určení se nejeví být automaticky a analogicky přenositelné do rámce zvláštních předpisů určených na ochranu spotřebitelů, jako je směrnice [39].

42. Rozdíl mezi pojetím bodu 17 odůvodnění směrnice 2011/83 a pojetím zvoleným v rozsudku Gruber navíc není náhodný. Během projednávání směrnice totiž Evropský parlament schválil pozměňovací návrh obsahující výslovně změnu definice spotřebitele ve smyslu jeho rozšíření na „fyzick[ou] osob[u], která […] jedná za účelem, který nelze v *první řadě* považovat za její živnost,

34 — Rozsudek Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32), vydaný ve věci, jež se týkala koupě a instalace střešních tašek na hospodářství, které J. Gruberovi sloužilo také jako rodinné bydlení.

35 — C-464/01, EU:C:2005:32.

36 — Rozsudek Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32), bod 54. Zvýrazněno autorem tohoto stanoviska.

37 — Tamtéž, bod 46.

38 — Viz například rozsudky Shearson Lehman Hutton (C-89/91, EU:C:1993:15), bod 18, a Gabriel (C-96/00, EU:C:2002:436), bod 39.

39 — K této diskusi N. Reich, H.-W. Micklitz, P. Rott a K. Tonner, *European Consumer Law*, 2. vyd., Intersentia, 2014, s. 53.

podnikání, řemeslo nebo povolání“ [40]. Během následujícího projednávání Evropský parlament přistoupil na zachování definice spotřebitele vypuštěním příslovečného určení „v první řadě“ pod podmínkou, že v bodě odůvodnění určeném k vyjasnění definice spotřebitele, založeném původně na rozsudku Gruber [41], bude slovo „okrajový“ nahrazeno slovem „převažující“ [42].

43. V konečném důsledku a při zohlednění jak různých funkcí, které pojem spotřebitele plní v různých normativních aktech, tak zjištění, které vyplývá z přípravných prací, se domnívám, že bod 17 odůvodnění směrnice 2011/83/EU zakotvuje kritérium převažujícího účelu v celkovém kontextu smlouvy.

44. Co se týče projednávané věci, stejně jako rumunská vláda a Komise mám sklon se domnívat, že je třeba se uchýlit k vysvětlení, které poskytuje bod 17 odůvodnění směrnice 2011/83 pro výklad pojmu spotřebitele, také v rámci směrnice. Toto posouzení je totiž odůvodněné s ohledem na sdílený cíl obou instrumentů a na výslovnou vazbu mezi nimi. Směrnice 2011/83 tak představuje akt změny směrnice [43]. Navíc je doslovné znění definice spotřebitele v těchto dvou předpisech téměř shodné a jediný rozdíl spočívá v tom, že zatímco směrnice 93/13/EHS pouze odkazuje na „obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání“, směrnice 2011/83/EU odkazuje na „obchodní činnost, podnikání, řemeslo nebo povolání“.

45. K objasnění, zda lze určitou osobu považovat za spotřebitele pro účely směrnice za takových okolností, kdy existuje náznak toho, že dotčená smlouva má dvojí určení, takže není jasné, zda byla taková smlouva uzavřena výlučně buď za osobním, nebo za podnikatelským účelem, kritérium převažujícího účelu tudíž nabízí nástroj pro určení míry, v níž ve vztahu ke konkrétní smlouvě převažuje podnikatelský nebo nepodnikatelský účel, a to skrze přezkoumání celkových okolností, které obklopují dotčenou smlouvu – nad rámec čistě kvantitativního kritéria [44]–, a skrze posouzení objektivních důkazů, které má vnitrostátní soud k dispozici.

46. Ačkoli jak Evropská komise, tak H. O. Costea na jednání uvedli, že popis skutkového stavu předložený vnitrostátním soudem neposkytuje žádný poznatek, který by umožňoval dospět k závěru, že jde o smlouvu mající dvojí určení, úkol objasnit skutkovou situaci týkající se účelu úvěru prostřednictvím důkazů, které má k dispozici, mezi nimiž nepochybně jsou upřesnění obsažená v samotné smlouvě, jejichž obsah může odůvodnit domněnku, že jde o úvěr určený k osobním účelům, přísluší předkládajícímu soudu.

47. Závěrem se domnívám, že v případě, že vnitrostátní soud dospěje k závěru, že není jasné, zda byla smlouva uzavřena výlučně buď za osobním, nebo za podnikatelským účelem, bude třeba dotyčnou smluvní stranu považovat za spotřebitele, pokud podnikatelský účel nepřevažuje v celkovém kontextu smlouvy, a to se zřetelem k souhrnu okolností a k posouzení objektivních důkazů, které má k dispozici, jejichž hodnocení přísluší vnitrostátnímu soudu.

40 — Zpráva o návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o právech spotřebitelů, Výbor pro vnitřní trh a ochranu spotřebitelů, ze dne 22. února 2011, A7-0038/2011, s. 36, pozměňovací návrh č. 59. Zvýrazněno autorem tohoto stanoviska.

41 — Dokument Rady 10481/11, ze dne 20. května 2011, s. 3.

42 — Dokument Rady 11218/11, ze dne 8. června 2011, s. 5.

43 — Směrnice 2011/83 nahrazuje směrnice 85/577/EHS a 97/7/ES a mění směrnice 93/13 a 1999/44/ES. Třebaže návrh Komise (COM(2008) 614 final) ve vztahu ke směrnici 93/13/EHS předpokládal její úplné zrušení a začlenění do nové směrnice, směrnice 2011/83 se nakonec omezuje na to, že v článku 32 vkládá do směrnice 93/13 nový článek 8a týkající se přísnějších ustanovení, která členské státy mohou na ochranu spotřebitelů přijmout.

44 — Je nepochybné, že praktické uplatňování kritéria převažujícího účelu je poněkud složitější. K této diskusi: L. D. Loacker, „Verbraucherverträge mit gemischter Zwecksetzung“, *Juristenzeitung* 68, 2013, s. 234–242.

C – *Vztah mezi hlavní smlouvou a vedlejší smlouvou*

48. Nakonec zbývá vyřešit otázku případného vlivu, který na kvalifikaci postavení H. O. Costey jako spotřebitele může mít okolnost, že hlavní smlouva byla zajištěna nemovitostí, jež je určena k obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání dlužníka.

49. V tomto ohledu jak rumunská vláda, tak Komise ve svých vyjádřeních trvají na absenci vlivu záruční smlouvy na smlouvu o úvěru. Tito účastníci i H. O. Costea na ústním jednání zdůraznili postavení samostatné advokátní kanceláře „Costea Ovidiu" jako třetí strany ve vztahu ke smlouvě o úvěru a upozornily na to, že pouhá skutečnost, že nemovitost ve vlastnictví této samostatné advokátní kanceláře představuje zajištění smlouvy o úvěru, neznamená, že tato advokátní kancelář se stává stranou smlouvy o úvěru.

50. Stejně jako účastníci řízení se domnívám, že existují dva odlišné právní vztahy: na straně jedné vztah banky a H. O. Costey jako fyzické osoby v postavení dlužníka a na straně druhé vztah banky a samostatné advokátní kanceláře „Costea Ovidiu" jako ručitele hypotéky. Na oba právní vztahy je třeba nahlížet odděleně, takže druhý z nich, který má navíc vedlejší charakter, nemá vliv na povahu prvního vztahu.

51. V tomto ohledu nabízí judikatura Soudního dvora některé náznaky týkající se vztahu mezi smlouvami, které lze považovat za vedlejší, a příslušnými hlavními smlouvami, a to v rámci jak směrnice 85/577, tak nařízení č. 44/2001. Co se týče zmíněné směrnice, v rozsudku Dietzinger [45] Soudní dvůr zaujal výklad, že se zřetelem k vedlejšímu charakteru záručních smluv první odrážka článku 2 směrnice 85/577, která obsahuje definici spotřebitele, „musí být vykládána v tom smyslu, že smlouva o ručení uzavřená fyzickou osobou, která nejedná v rámci podnikatelské činnosti nebo výkonu povolání, je vyloučena z působnosti směrnice, pokud zajišťuje vrácení dluhu sjednaného jinou osobou, která jedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo výkonu povolání" [46]. Soudní dvůr se vyslovil v témže smyslu při výkladu čl. 15 odst. 1 nařízení č. 44/2001, když v rozsudku Česká spořitelna [47] dospěl k závěru, že toto ustanovení „musí být vykládán[o] v tom smyslu, že fyzická osoba mající úzké profesionální nebo podnikatelské vazby na společnost, například ve formě jednatelství nebo většinového podílu na společnosti, nemůže být považována za spotřebitele ve smyslu tohoto ustanovení, pokud poskytuje směnečné rukojemství za vlastní směnku vystavenou k zajištění závazků této společnosti ze smlouvy o úvěru" [48].

52. V projednávané věci se však nacházíme v opačné situaci. Případný podnikatelský aspekt je totiž přítomen výlučně u vedlejší smlouvy, jelikož H. O. Costea uzavřel záruční smlouvu jako zákonný zástupce své samostatné advokátní kanceláře. Proto na rozdíl od věcí Dietzinger a Česká spořitelna nedochází v projednávané věci k použití zásady *accesorium sequitur principale* v tom smyslu, že účinky vedlejší smlouvy následují osud účinků hlavní smlouvy, nýbrž je třeba zohlednit osobitost každého z těchto právních vztahů k tomu, aby bylo možno konstatovat odlišné funkce, které v nich plní tentýž jednotlivec. V projednávaném případě totiž není podstatné určit postavení H. O. Costey jako zákonného zástupce v záruční smlouvě jako vedlejší smlouvě, nýbrž objasnit, jaké je jeho postavení ve smlouvě o úvěru, která představuje hlavní smlouvu.

45 — C-45/96, EU:C:1998:111.

46 — Tamtéž, bod 23. Uplatnění zásady *accesorium sequitur principale* však nebylo považováno za dostatečné pro závěr, že se působnost směrnice 87/102 vztahovala na smlouvu o ručení uzavřenou jako zajištění splacení úvěru, i když ani ručitel, ani příjemce úvěru nejednali v rámci své podnikatelské činnosti nebo výkonu povolání. K tomu viz rozsudek Berliner Kindl Brauerei (C-208/98, EU:C:2000:152).

47 — C-419/11, EU:C:2013:165.

48 — Tamtéž, bod 40.

53. Skutečnost, že H. O. Costea podepsal záruční smlouvu jako zástupce advokátní kanceláře, nezbavuje H. O. Costeu postavení spotřebitele ve vztahu k hlavní smlouvě o úvěru. Spíše naopak, na základě uvedené judikatury by bylo možné dokonce případně argumentovat tím, že se vedlejší záruční smlouva nachází pod vlivem hlavní smlouvy [49].

54. S ohledem na výše uvedené se domnívám, že role fyzické osoby jako zákonného zástupce její samostatné advokátní kanceláře při uzavírání vedlejší záruční smlouvy nemá vliv na její postavení spotřebitele ve vztahu k hlavní smlouvě o úvěru.

V – **Závěry**

55. Ze všech výše uvedených důvodů navrhuji, aby Soudní dvůr na předběžnou otázku položenou Judecătoria Oradea odpověděl takto:

„Pojem ‚spotřebitel' ve smyslu čl. 2 písm. b) směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách [zneužívajících klauzulích] ve spotřebitelských smlouvách musí být vykládán v tom smyslu, že zahrnuje fyzickou osobu, která vykonává povolání advokáta a uzavře s bankou smlouvu o úvěru a navíc v rámci této smlouvy jako hypotéční záruka vystupuje nemovitost ve vlastnictví její samostatné advokátní kanceláře, pokud z důkazů, které má vnitrostátní soud k dispozici, vyplývá, že tato osoba jednala pro účely, které nespadají do rámce její obchodní nebo výrobní činnosti nebo povolání.

V případě, že vnitrostátní soud dospěje k závěru, že není jasné, zda byla smlouva uzavřena výlučně buď za osobním, nebo za podnikatelským účelem, bude třeba dotyčnou smluvní stranu považovat za spotřebitele, pokud podnikatelský účel nepřevažuje v celkovém kontextu smlouvy, a to se zřetelem k souhrnu okolností a k posouzení objektivních důkazů, které má k dispozici, jejichž hodnocení přísluší vnitrostátnímu soudu.

Role fyzické osoby jako zákonného zástupce její samostatné advokátní kanceláře při uzavírání vedlejší záruční smlouvy nemá vliv na její postavení spotřebitele ve vztahu k hlavní smlouvě o úvěru."

49 — Kritérium vedlejšího charakteru jako prvku určení použitelnosti unijního práva však má své meze. K tomu viz stanovisko generálního advokáta Légera ve věci Berliner Kindl Brauerei (C-208/98, EU:C:1999:537), bod 65.